

PROGRAMUL DE SĂNĂTATE ORALĂ LA COPIII CU DIZABILITĂȚI ȘI CERINȚE EDUCATIVE SPECIALE PENTRU ANII 2012—2014: OPORTUNITĂȚI ȘI PERSPECTIVE DE REALIZARE

Rezumat

În contextul schimbărilor majore și accelerate ale lumii contemporane, asigurarea unei stări de sănătate a copiilor și tinerilor reprezintă una dintre direcțiile prioritare ale strategiei preventive a OMS. Conform datelor Biroului Național de Statistică al Republicii Moldova actualmente în țară sunt circa 14000 copii cu dizabilități și 2549 copii lipsiți de grija părintească, 4836 din ei fiind amplasați în instituții rezidențiale. Morbiditatea înaltă a afecțiunilor stomatologice constatată la copiii cu dizabilități și cerințe educative speciale evidențiază nivelul precar de asistență stomatologică copiilor și lipsa implementării măsurilor preventive, atenționează asupra necesității instituirii cât mai rapide a tratamentului cariilor, complicațiilor ei și aplicării metodelor de prevenire a afecțiunilor dentare. În lucrare sunt prezentate obiectivele și căile de realizare a programului de sănătate orală la copiii cu dizabilități și cerințe educative speciale pentru anii 2012—2014. Prezentul program a fost aprobat de Ministerului Sănătății al Republicii Moldova. Programul are drept scop reducerea afecțiunilor dento-parodontale și îmbunătățirea calității vieții copiilor cu dizabilități și cerințe educative speciale prin eficientizarea măsurilor de prevenire și tratamentul oportun al cariei dentare și complicațiilor ei.

Cuvinte cheie: sănătate orală, prevenție, afecțiuni dentare, copii cu dizabilități.

Summary

ORAL HEALTH PROGRAMME IN CHILDREN WITH DISABILITIES AND SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS FOR 2012—2014: OPPORTUNITIES AND PERSPECTIVES OF REALIZATION

In the context of major and accelerated changes of the contemporary world, securing the health of children and young people is one of the main directions of WHO preventive strategy. According to the National Bureau of Statistics of the Republic of Moldova in the country are currently about 14000 children with disabilities and 2549 children without parental care, 4836 of which are placed in residential institutions. High morbidity of the dental diseases in children with disabilities and special educational needs, emphasize the poor dental care for children, and the lack of preventive measures highlights the need for an early treatment of caries and its complications, and also for the application of methods for preventing dental diseases. This report contains the objectives and the ways of realization of the oral health programme in children with disabilities and special educational needs for 2012—2014. This programme was examined and approved by the Ministry of Health of the Republic of Moldova. The program aims to reduce dental disease and improve quality of life for children with disabilities and special educational needs through effective prevention and early treatment of caries and its complications.

Key words: oral health, prevention, dental diseases, children with disabilities.

I. Argumentări

Dreptul la sănătate, la dezvoltare fizică și psihică armonioasă constituie unul dintre drepturile fundamentale înscrise în Convenția cu privire la Drepturile Co-

Ion Lupan,
*doctor habilitat în
medicină, profesor
universitar,*

Aurelia Spinei,
*doctor în medicină,
conferențiar universitar,*

Iurie Spinei,
*doctor în medicină,
conferențiar universitar,*

*Catedra Chirurgie OMF
Pediatrică, Pedodontie
și Ortodontie,
USMF „N. Testemițanu“*

pilului, adoptată de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite la 29 noiembrie 1989. În contextul schimbărilor majore și accelerate ale lumii contemporane, asigurarea unei stări de sănătate a copiilor și tinerilor reprezintă una dintre direcțiile prioritare ale strategiei preventive a OMS.

Gradul de civilizare a societății în mare măsură este determinată de atitudinea față de persoanele cu dizabilități și copiii lipsiți de grija părintească. Crearea condițiilor pentru educație, învățământ, adaptarea în societate și asigurarea accesului la servicii de sănătate de calitate fără discriminare din considerente de afectare generală sau financiară — constituie un obiectiv principal al oricărui stat și a comunității mondiale în general.

Cu mare regret, la începutul veacului XXI, în Republica Moldova copiii cu dizabilități și cei lipsiți de grija părintească reprezintă o categorie a populației cu o poziție evident dezavantajată față de alte categorii de oameni, o mare parte trăiesc în condiții de sărăcie extremă și izolare totală, altă parte — sunt amplasați în instituții rezidențiale, unde sunt asigurați cu minimumul necesar pentru viață, însă, sunt lipsiți de grija și afecțiunea părinților.

Conform datelor Biroului Național de Statistică al Republicii Moldova actualmente în țară sunt circa 14000 copii cu dizabilități și 2549 copii lipsiți de grija părintească, 4836 din ei fiind amplasați în instituții rezidențiale.

Rețeaua instituțiilor rezidențiale este formată din 29 școli speciale și auxiliare, 10 școli-gimnazii de tip internat pentru copiii orfani și cei lipsiți de grija părintească, 5 case de copii și 6 centre de plasament și reabilitare pentru copii. Majoritatea elevilor din cadrul acestor instituții sunt cu deficiențe în dezvoltarea intelectuală — 80,3%, auz slab — 8,7%, dizabilități neuromotorii — 4,2% copii, vedere slabă — 4,1%, surzi — 2,8% și / sau proveniți din familii social vulnerabile [7, 8].

În decursul ultimilor decenii se constată o creștere importantă a morbidității afecțiunilor stomatologice la copiii cu dizabilități, marcată de apariția timpurie a leziunilor carioase și complicațiilor ei, creșterea frecvenței parodontopatiilor și afecțiunilor inflamatorii a regiunii oro-maxilo-faciale, având repercusiuni loco-regionale și generale.

Statusul dentar la copiii cu dizabilități psiho-somatice este influențat de un șir de factori:

- particularitățile caracteristice bolii generale sau induse de tratamentul acesteia.
- abilitatea limitată sau incapacitatea de efectuare corectă a periajului dentar cauzată de lipsa de îndemânare, colaborare și perceperea redusă;
- respirația orală — provoacă uscarea mucoaselor, suprafețelor dinților și reducerea filmului protector salivar;
- obiceiurile alimentare defectuoase — alimentația lichidă, pasată, ce nu stimulează creșterea fluxului salivar și autocurățirea dentară deficitară;
- anomaliile dento-maxilare;

- amânarea controlului stomatologic de pacient și/sau îngrijitorii acestuia până în momentul apariției cazurilor de urgență.
- reticența practicianului referitor la abordarea clinică a acestei categorii de pacienți, motivată de regulă de dificultățile de colaborare.

Nivelul precar de igienă orală a fost constatat la majoritatea copiilor cu dizabilități neuro-motorii. Copiii cu un grad sever și profund de retardare mintală nu sunt capabili să realizeze periajul dentar și necesită igienizarea cavității orale de persoanele care-i îngrijesc [1, 3].

Prevalența afecțiunilor stomatologice la copiii cu dizabilități depășește 90%. Analiza indicelui de experiență carioasă (COA) a elucidat particularități specifice în structură: componenta „carie” (C) este cel mai mare contribuitor la index. Această tendință este caracteristică pentru denția temporară, mixtă și permanentă demonstrând o prevalență crescută a necesității de tratament și amânarea tratamentului stomatologic de părinții pacientului sau persoanele care-l îngrijesc pînă în momentul apariției unei simptomatologii zgomotoase [4, 5, 6].

Prevalența impactului afecțiunilor stomatologice asupra calității vieții copiilor constituie 68,53%. Principali factori depistați ca avînd impact asupra calității vieții cotidiene a copiilor cu dizabilități intelectuale au fost: durerea dentară (62,19%), lipsa dinților permanenți din cauza extracției lor în urma afectării prin carie și a complicațiilor ei (21,83%), traumatismele dentare și a regiunii OMF (21,83%).

La copiii cu dizabilități intelectuale severitatea impactului afecțiunilor cavității orale a fost considerabilă asupra posibilității de relaxare (30,98%), consumului alimentelor (27,93%), stabilității emoționale (27,78%), a igienizării cavității orale (21,83%) și redusă pentru activitățile școlare (5,16%) și contactele sociale (1,88%).

S-au constatat diferențele esențiale între severitatea impactului afecțiunilor cavității orale asupra activităților cotidiene la copiii cu dizabilități intelectuale de diferite vârste: pînă la 12-13 ani predomină dereglarea stabilității emoționale și imposibilitatea de relaxare din cauza durerilor în regiunea OMF, provocate de caria dentară și complicațiile ei, iar după vîrsta de 14-15 ani predomină dereglarea consumului de alimente (masticației), cauzată de numărul mare de dinți permanenți extrași [2].

Situația este agravată de insuficiența surselor bugetare alocate, insuficiența specialiștilor calificați și a serviciilor specializate, în special în instituțiile rezidențiale din teritoriul rural.

Tendența menționată determină necesitatea unor schimbări în planul asistenței medicale și protecției sociale a copiilor cu dizabilități și cerințe educative speciale amplasați în instituțiile rezidențiale din Republica Moldova.

Majorarea prevalenței și incidenței afecțiunilor stomatologice la copiii cu dizabilități în decursul ultimului deceniu, nivelul precar de asistență stomatologică și neglijarea măsurilor preventive, tratamentul

deosebit de dificil și costisitor la această categorie de pacienți, argumentează necesitatea orientării asistenței stomatologice copiilor cu dizabilități spre prevenirea principalelor afecțiuni dento-parodontale, fapt care va contribui la reducerea morbidității și îmbunătățirea calității vieții copiilor cu dizabilități.

Programul dat este elaborat în conformitate cu:

- 1) Declarația Universală a Drepturilor Omului — adoptată și proclamată de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite la data de 10.12.1948;
- 2) Convenția cu privire la drepturile copilului adoptată la Adunarea Generală a ONU la 12.11.1989;
- 3) Legea privind asigurarea sanitaro-epidemiologică a populației nr.1513-XII din 16 iunie 1993 (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2003, nr.60-61, art.259), cu modificările și completările ulterioare;
- 4) Legea cu privire la asigurarea obligatorie de asistență medicală nr. 1585-XIII din 27.02.1998;
- 5) Convenția Națiunilor Unite cu privire la Drepturile Persoanelor cu Dizabilități adoptată în 2006;
- 6) Hotărârea Guvernului Republicii Moldova despre aprobarea Strategiei Naționale privind protecția copilului și familiei, nr.727 din 16.07.2003;
- 7) Hotărârea Guvernului cu privire la normele de asigurare materială a copiilor orfani și a celor rămași fără ocrotire părintească din casele de copii de tip familial, nr.1733 din 31.12.2002;
- 8) Hotărârea Guvernului cu privire la aprobarea Programului Pilot „Copiii cu Dizabilități” nr.1730 din 30.12.2002;
- 9) Hotărârea Guvernului nr. 658 din 12.06.2007 cu privire la Programul național de promovare a modului sănătos de viață pentru anii 2007—2015;
- 10) Legea pentru aprobarea Strategiei de incluziune socială a persoanelor cu dizabilități (2010—2013) din 09.07.2010.

II. Obiectivele programului

Programul are drept scop reducerea afecțiunilor dento-parodontale și îmbunătățirea calității vieții copiilor cu dizabilități și cerințe educative speciale prin eficientizarea măsurilor de prevenire și sanarea cavității orale.

Obiectivele programului sunt:

- 1) Îmbunătățirea măsurilor de prevenire a afecțiunilor stomatologice prin instruirea a 80% din persoanele interesate până în anul 2014.
- 2) Sporirea accesului copiilor cu diferite tipuri de dizabilități și cerințe educative speciale la servicii medicale stomatologice, prin examinarea, acordarea asistenței consultative specializate complexe și sanare a 70% din copiii cooperanți amplasați în instituțiile rezidențiale din Republica Moldova până în anul 2014.
- 3) Elaborarea protocolului de măsuri preventive și tratament minim-invaziv al afecțiunilor stomatologice la copiii cu dizabilități și cerințe educative speciale, precum și a unui program complex de

ameliorare a sănătății orale pentru această categorie de pacienți pe termen de 10 ani.

III. Acțiunile ce urmează a fi întreprinse

În scopul realizării obiectivului

Îmbunătățirea măsurilor de prevenire a afecțiunilor stomatologice prin instruirea persoanelor interesate, vor fi realizate următoarele acțiuni:

- 1) Identificarea voluntarilor de comun cu Facultatea Stomatologie a USMF „Nicolae Testemițanu”, Asociația Stomatologilor din Republica Moldova și Centrul Municipal Stomatologic pentru Copii și instruirea lor.
- 2) Examinarea cavității orale și estimarea nivelului de morbiditate a afecțiunilor stomatologice la copii cu diferite tipuri de dizabilități și cerințe educative speciale în instituțiile rezidențiale din Republica Moldova.
- 3) Acordarea asistenței consultative specializate complexe (în componența echipelor de voluntari vor fi incluși specialiști în pedodonție, chirurgie OMF și ortodonție), depistarea precoce a afecțiunilor stomatologie și maladiilor grave ale regiunii OMF, care ar putea avea un impact nefast asupra stării sănătății copiilor și elaborarea planului individual de tratament.
- 4) Identificarea factorilor de risc pentru planificarea și implementarea ulterioară a măsurilor preventive și minim invazive de tratament a pacienților cu risc crescut și modificarea factorilor de risc comportamentali individuali prin instituirea unui program preventiv eficient.
- 5) Evaluarea cunoștințelor igienice și a nivelului de igienă orală la copii cu dizabilități și cerințe educative speciale.
- 6) Educația sanitară a cadrelor didactice și medicale din instituțiile rezidențiale și instruirea tehnicilor de igienizare a cavității orale a copiilor adaptate vârstei și dezvoltării lor mintale.
- 7) Educația sanitară a copiilor în vederea respectării igienei orale și alimentației raționale prin metode individualizate, interactive, adaptate vârstei, capacității de percepție și înțelegere a copilului. Instruirea tehnicii corecte de periaj dentar, flossing și realizarea periajului dentar ghidat.
- 8) Implementarea măsurilor individualizate de prevenire a afecțiunilor dento-parodontale la copii cu dizabilități psiho-somatice și cerințe educative speciale: irigarea cavității orale cu substanțe care favorizează mineralizarea posteruptivă a dinților, aplicațiile topice ale substanțelor biomineralizante și a lacurilor fluorate.
Pentru realizarea obiectivului
Sporirea accesului copiilor cu diferite categorii de dizabilități și cerințe educative speciale din instituțiile rezidențiale din Republica Moldova la servicii medicale stomatologice, vor fi realizate următoarele acțiuni:
  - 1) Examinarea cavității orale și estimarea nivelului de morbiditate a afecțiunilor stomatologice la

copii cu diferite categorii de dizabilități și cerințe educative speciale în instituțiile rezidențiale din Republica Moldova.

- 2) Realizarea tratamentului minim-invaziv al afecțiunilor dento-parodontale la copii ca dizabilități psiho-somatice și cerințe educative speciale.
- 3) Prevenția secundară și terțiară a afecțiunilor dento-parodontale la copii cu dizabilități psiho-somatice și cerințe educative speciale.

Pentru realizarea obiectivului

Elaborarea protocolului de măsuri preventive și tratament minim-invaziv al afecțiunilor stomatologice la copiii cu dizabilități și cerințe educative speciale, precum și a unui program complex de ameliorare a sănătății orale pentru această categorie de pacienți pe termen de 10 ani vor fi realizate următoarele acțiuni:

- 1) Analiza rezultatelor programului de prevenire și sanare a afecțiunilor stomatologice la copiii cu dizabilități și cerințe educative speciale pentru anul 2012—2014;
- 2) Elaborarea protocolului de măsuri preventive și tratament minim-invaziv al afecțiunilor stomatologice la copiii cu dizabilități și cerințe educative speciale;
- 3) Elaborarea unui program complex de ameliorare a sănătății orale pentru această categorie de pacienți pe termen de 10 ani.

IV. Etapele și termenele de implementare

Implementarea Programului este prevăzută pentru anii 2012—2014 și se va realiza în două etape:

I etapă: mai 2012 — decembrie 2013 — va include examinarea cavității orale, se vor stabili necesitățile de asistență stomatologică copiilor și instruirea persoanelor interesate.

II etapă: mai 2012 — noiembrie 2014 — va include implementarea măsurilor preventive colective și individualizate și sanarea cavității orale.

Annual se va preciza numărul de persoane beneficiare și se vor stabili necesitățile de asistență medicală.

V. Responsabilii pentru implementare

Implementarea Programului se efectuează de către Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”, Direcția Sănătății a Consiliului municipal Chișinău, instituțiile medico-sanitare publice spitalicești teritoriale.

Responsabil de realizarea Planului de acțiuni pentru implementarea Programului în limita resurselor financiare alocate este Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” (Facultatea Stomatologie).

VI. Estimarea generală a costurilor

Finanțarea instituțiilor medico-sanitare desemnate responsabile de realizarea Programului se efectuează proporțional numărului de beneficiari și asigură accesul echitabil al beneficiarilor la serviciile medicale.

Realizarea Programului de sănătate orală la copiii cu dizabilități și cerințe educative speciale pentru anii

2012—2014 se va efectua în limita surselor financiare parvenite din fondurile de asigurări obligatorii de asistență medicală, donații de către firmele producătoare de remedii pentru igiena orală, clinici stomatologice private, a persoanelor particulare, a membrilor Asociației Stomatologilor din Republica Moldova etc..

VII. Rezultatele scontate

În rezultatul implementării acestui program va fi elaborat algoritmul și protocolul de măsuri preventive și tratament minim-invaziv al afecțiunilor stomatologice la copiii cu dizabilități și cerințe educative speciale, precum și un program complex de ameliorare a sănătății orale pentru această categorie de pacienți pe un termen de 10 ani.

VIII. Procedurile de raportare și evaluare

Ministerul Sănătății va monitoriza implementarea Programului, în baza rapoartelor prezentate de către instituțiile desemnate, în modul și termenele stabilite de actele normative în vigoare.

Raportul de monitorizare va conține aspecte ce țin de numărul persoanelor beneficiare, impactul implementării, gradul de respectare de către responsabilii pentru implementare a termenelor și realizării activităților din cadrul planului de acțiuni pentru implementarea Programului.

Prezentul program a fost aprobat prin ordinul Ministerului Sănătății al Republicii Moldova nr. 443 din 15.05.12.

Concluzii

Fiind una din problemele majore ale timpurilor actuale, protejarea sănătății și îmbunătățirea calității vieții copiilor cu dizabilități și cerințe educative speciale, poate fi soluționată numai prin efortul comun al tuturor oamenilor de bună credință din domeniile: medicină, educație, politică, social, afaceri, știință, cultură ș.a.

Bibliografie

1. Spinei A., Donica E., Cioclu A., Covali M., Postu L. Starea igienei orale la copiii instituționalizați. În: *Medicina stomatologică*. Chișinău, 2012, nr.3(24), p. 94-97.
2. Spinei A. Impactul afecțiunilor dentare asupra calității vieții la copiii cu dizabilități intelectuale. În: *Medicina stomatologică*. Chișinău, 2012, nr.3(24), p. 98-103.
3. Spinei A., Bălțeanu O., Șevcenco N. Instruirea tehnicii corecte de periaj dentar la copii cu retardare mintală. În: *Anale Științifice ale Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”*. Ediția a XIII-a. Vol.4. Chișinău, 2012, p. 441-447.
4. Spinei A. Eficacitatea prevenirii cariei dentare la copiii cu dizabilități. În: *Congresul Internațional de Medicina Dentară UNAS editia a XVI-a 2012*. Rezumate. București, 2012, p. 42-43.
5. Spinei A., Pirojanschi G. Evaluarea statusului dentar la copiii cu dizabilități neuromotorii. În: *Congresul Internațional de Medicina Dentară UNAS editia a XVI-a 2012*. Rezumate. București, 2012, p. 47.
6. Tsami A., Pepelassi E., Gizani S., Komboli M., Papagianoulis L., Mantzavinou Z. Oral hygiene and periodontal treatment needs in young people with special needs attending a special school in Greece. *Journal of Disability and Oral Health*. 2004; 5:57-64.
7. http://www.statistica.md/public/files/publicatii_electronice/Educatia/Educatia%20_RM_2011.pdf
8. http://www.statistica.md/public/files/publicatii_electronice/Copiii_Moldovei/Copiii_Moldovei_ed_2012.pdf

ORDIN
mun. Chișinău

Din 15.05.12

Nr. 413

**Cu privire la aprobarea Programului de sănătate orală
la copiii cu dizabilități și cerințe educative speciale pentru anii 2012-2014**

În scopul evaluării nivelului morbidității și implementării măsurilor de prevenire și sanare a afecțiunilor stomatologice la copii cu dizabilități și cerințe educative speciale, amplasați în instituțiile rezidențiale din Republica Moldova, în temeiul punctului 9 al Regulamentului privind organizarea și funcționarea Ministerului Sănătății, structurii și efectivului limită ale aparatului central al acestuia, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 397 din 31 mai 2011,

ORDON:

1. Se aprobă:
  - 1) Programul de sănătate orală la copiii cu dizabilități și cerințe educative speciale pentru anul 2012-2014, conform anexei nr. 1;
  - 2) Planul de acțiuni pentru implementarea Programului de sănătate orală la copiii cu dizabilități și cerințe educative speciale pentru anul 2012, conform anexei nr. 2;
  - 3) Lista medicilor stomatologi încadrați în evaluarea nivelului morbidității și implementarea măsurilor de prevenire a principalelor afecțiuni stomatologice la copiii cu dizabilități și cerințe educative speciale amplasați în instituțiile rezidențiale din Republica Moldova, conform anexei nr. 3;
  - 4) Lista instituțiilor rezidențiale pentru copiii cu dizabilități și cerințe educative speciale unde se va evalua nivelul morbidității și se vor implementa măsuri de prevenire a principalelor afecțiuni stomatologice în decursul anilor 2012- 2014, conform anexei nr. 4.
2. Rectorului Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”:
  - 1) a forma echipe din cadrele didactice ale Facultății Stomatologie, medicii rezidenți stomatologi a USMF „Nicolae Testemițanu”, medicii stomatologi membri ai Asociației Stomatologilor din Republica Moldova pentru evaluarea nivelului morbidității și implementarea măsurilor de prevenire a afecțiunilor stomatologice la copii cu dizabilități și cerințe educative speciale, amplasați în instituțiile rezidențiale din Republica Moldova în decursul anilor 2012-2014, conform programului din anexa nr. 5;
  - 2) a organiza Centrul Informațional-Metodic de monitorizare a prevenției afecțiunilor dento-parodontale și asistenței stomatologice copiilor cu dizabilități în baza Catedrei de Chirurgie OMF Pediatrică, Pedodontie și Ortodontie a USMF „Nicolae Testemițanu”;
  - 3) a informa Centrele Medicilor de Familie raionale, IMSP Centrele de Sănătate, Direcția Sănătății a Consiliului municipal Chișinău, Direcția Sănătății și Protecției Sociale UTA Găgăuzia, Secția Sănătate a Primăriei mun. Bălți despre rezultatele evaluării morbidității și a măsurilor de prevenire a afecțiunilor stomatologice și a prezenta listele copiilor ce necesită sanarea cavității bucale instituțiilor responsabile.
3. Directorilor Centrelor Medicilor de Familie raionale, IMSP Centrelor de Sănătate, Direcției Sănătății a Consiliului municipal Chișinău, Direcției Sănătății și Protecției Sociale UTA Găgăuzia, Secției Sănătate a Primăriei mun. Bălți: a organiza, în conformitate cu listele prezentate, trimiterea copiilor ce necesită sanarea cavității bucale la instituțiile responsabile.
4. Directorului Direcției Sănătății a Consiliului municipal Chișinău, Directorului Direcției Sănătății și Asistență Socială UTA Găgăuzia, Șefului Secției Sănătate a Primăriei mun. Bălți, Directorilor instituțiilor medico-sanitare publice spitale:
  - 1) a lua act de prevederile Programului de sănătate orală la copiii cu dizabilități și cerințe educative speciale pentru anii 2012-2014;
  - 2) a asigura condițiile necesare de activitate a echipelor de lucru, inclusiv cu dispozitivele medicale necesare, conform prevederilor cerințelor sanitaro-epidemice în vigoare;
  - 3) a asigura, conform actelor normative în vigoare și responsabilităților stabilite, sanarea medicală calitativă a copiilor cu dizabilități și cerințe educative speciale, amplasați în instituțiile rezidențiale din Republica Moldova;
  - 4) a prezenta semestrial rapoarte Ministerului Sănătății despre activitățile efectuate.
5. Direcția management servicii medicale integrate, Catedra chirurgie OMF pediatrică, pedodontie și ortodontie a USMF „Nicolae Testemițanu” va asigura suportul consultativ metodic instituțiilor medico-sanitare de asistență medicală primară din teritoriu în vederea asigurării realizării acestui ordin.
6. Controlul executării prezentului Ordin se atribuie dlui Gheorghe Țurcanu, viceministrul sănătății.

Ministru

Andrei USATII

PLANUL DE ACȚIUNI
pentru implementarea Programului de prevenire și sanare a afecțiunilor stomatologice
la copiii cu dizabilități și cerințe educative speciale pentru anul 2012—2014

Obiective specifice	Acțiuni întreprinse pentru realizarea obiectivelor	Termene de realizare a acțiunilor	Responsabilii pentru implementare	Indicatorii de progres
Îmbunătățirea măsurilor de prevenire a afecțiunilor stomatologice prin instruirea persoanelor interesate.	Identificarea voluntarilor de comun cu Facultatea Stomatologie a USMF „Nicolae Testemițanu”, Asociația Stomatologilor din Republica Moldova și Centrul Municipal Stomatologic pentru Copii și instruirea lor.	mai — iunie 2012	USMF „N. Testemițanu” (Facultatea Stomatologie) Asociația Stomatologilor din Republica Moldova	Numărul voluntarilor identificați și instruiți
	Examinarea cavității orale și estimarea nivelului de morbiditate a afecțiunilor stomatologice la copii cu diferite categorii de dizabilități și cerințe educative speciale în instituțiile rezidențiale din Republica Moldova.	mai — decembrie 2012	USMF „N. Testemițanu” (Facultatea Stomatologie) Asociația Stomatologilor din Republica Moldova	Numărul copiilor examinați și numărul copiilor care necesită tratament
	Acordarea asistenței consultative specializate complexe, depistarea precoce a afecțiunilor stomatologice și maladiilor grave ale regiunii OMF și elaborarea planului individual de tratament.	mai — decembrie 2012	USMF „N. Testemițanu” (Facultatea Stomatologie) Asociația Stomatologilor din Republica Moldova	Numărul copiilor consultați
	Identificarea factorilor de risc pentru planificarea și implementarea ulterioară a măsurilor preventive și minim invazive de tratament pacienților cu risc crescut și modificarea factorilor de risc comportamentali individuali prin instituirea unui program preventiv eficient.	mai 2012 — decembrie 2012	USMF „N. Testemițanu” (Facultatea Stomatologie) Asociația Stomatologilor din Republica Moldova	Program preventiv eficient instituit
	Evaluarea cunoștințelor igienice și a nivelului de igienă orală la copii cu dizabilități și cerințe educative speciale.	mai 2012 — noiembrie 2014	USMF „N. Testemițanu” (Facultatea Stomatologie) Asociația Stomatologilor din Republica Moldova	Numărul persoanelor evaluate
	Educația sanitară a cadrelor didactice și medicale din instituțiile rezidențiale și instruirea tehnicilor de igienizare a cavității orale a copiilor adaptate vârstei și dezvoltării lor mintale.	mai 2012 — noiembrie 2014	USMF „N. Testemițanu” (Facultatea Stomatologie) Asociația Stomatologilor din Republica Moldova	Numărul de cadre didactice, medicale instruite
	Educația sanitară a copiilor în vederea respectării igienei orale și alimentației raționale prin metode individualizate, interactive, adaptate vârstei, capacității de percepție și înțelegere a copilului. Instruirea tehnicii corecte de periaj dentar, flossing și realizarea periajului dentar ghidat.	mai 2012 — noiembrie 2014	USMF „N. Testemițanu” (Facultatea Stomatologie) Asociația Stomatologilor din Republica Moldova	Numărul copiilor instruiți
	Implementarea măsurilor individualizate de prevenire a afecțiunilor dento-parodontale la copii cu dizabilități psiho-somatice și cerințe educative speciale.	mai 2012 — noiembrie 2014	USMF „N. Testemițanu” (Facultatea Stomatologie) Asociația Stomatologilor din Republica Moldova	Măsuri implementate
Sporirea accesului copiilor cu diferite categorii de dizabilități și cerințe educative speciale din instituțiile rezidențiale din Republica Moldova la servicii medicale stomatologice.	Realizarea tratamentului minim-invaziv al afecțiunilor dento-parodontale la copii cu dizabilități psiho-somatice și cerințe educative speciale.	ianuarie 2013 — noiembrie 2014	Instituțiile medico-sanitare publice spitalicești	Numărul persoanelor tratate
	Prevenirea secundară și terțiară a afecțiunilor dento-parodontale la copii cu dizabilități psiho-somatice și cerințe educative speciale.	ianuarie 2013 — noiembrie 2014	Instituțiile medico-sanitare publice spitalicești	Numărul persoanelor cărora li s-au realizat măsuri de prevenție secundară și terțiară a afecțiunilor dento-parodontale
Elaborarea protocolului de măsuri preventive și tratament minim-invaziv al afecțiunilor stomatologice la copiii cu dizabilități și cerințe educative speciale, precum și a unui program complex de ameliorare a sănătății orale pentru această categorie de pacienți pe termen de 10 ani.	Analiza rezultatelor programului de asistență stomatologică preventivă copiilor cu dizabilități și cerințe educative speciale pentru anul 2012—2014;	noiembrie — decembrie 2014	Ministerul Sănătății USMF „N. Testemițanu” (Facultatea Stomatologie)	Program analizat
	Elaborarea protocolului de măsuri preventive și tratament minim-invaziv al afecțiunilor stomatologice la copiii cu dizabilități și cerințe educative speciale;	iulie 2014 — decembrie 2014	Ministerul Sănătății USMF „N. Testemițanu” (Facultatea Stomatologie)	Protocol elaborat
	Elaborarea unui program complex de ameliorare a sănătății orale pentru această categorie de pacient pe termen de 10 ani.	noiembrie — decembrie 2014	Ministerul Sănătății USMF „N. Testemițanu” (Facultatea Stomatologie)	Program elaborat

Programul de evaluare a nivelului morbidității, implementare a măsurilor de prevenire și sanare a afecțiunilor stomatologice la copii cu dizabilități și cerințe educative speciale, amplasați în instituțiile rezidențiale din Republica Moldova în decursul anilor 2012—2014

Nr. d/o	Instituția rezidențială	Termene de realizare a acțiunilor		
		Examinarea cavității orale și stabilirea necesităților de asistență stomatologică	Implementarea măsurilor preventive colective și individualizate	Tratamentul minim-invaziv al afecțiunilor dentare și sanarea cavității orale
1.	Școala internat-auxiliară nr. 5, mun. Chișinău	mai — septembrie 2012	mai 2012 — noiembrie 2014	februarie — mai 2013
2.	Școala internat-auxiliară nr. 6, mun. Chișinău	mai — septembrie 2012	mai 2012 — noiembrie 2014	februarie — mai 2013
3.	Școala internat-auxiliară nr. 7, mun. Chișinău	mai — septembrie 2012	mai 2012 — noiembrie 2014	februarie — mai 2013
4.	Școala specială nr. 12 pentru copii hipoacuzici și surditate tardivă, mun. Chișinău	mai — septembrie 2012	mai 2012 — noiembrie 2014	februarie — mai 2013
5.	Liceul cu profil tehnologic pentru copiii cu vederea slabă, mun. Chișinău	mai — septembrie 2012	mai 2012 — noiembrie 2014	februarie — mai 2013
6.	Școala de tip internat (gimnaziul) nr. 2 pentru copii orfani și rămași fără îngrijirea părinților, mun. Chișinău	mai — septembrie 2012	mai 2012 — noiembrie 2014	februarie — mai 2013
7.	Școala de tip internat (gimnaziul) nr. 3 pentru copii orfani și rămași fără îngrijirea părinților, Chișinău	mai — septembrie 2012	mai 2012 — noiembrie 2014	februarie — mai 2013
8.	Complexul Pilot de Pedagogie Curativă „Orfeu,, mun. Chișinău	mai — septembrie 2012	mai 2012 — noiembrie 2014	februarie — mai 2013
9.	Casa Concordia, m. Chișinău	mai — septembrie 2012	mai 2012 — noiembrie 2014	februarie — mai 2013
10.	Orășelul Copilăriei, Concordia, s. Pîrîta, r-l Dubăsari	mai — septembrie 2012	mai 2012 — noiembrie 2014	februarie — mai 2013
11.	Școala internat-auxiliară, s. Visoca, r-l Soroca	mai — septembrie 2012	mai 2012 — noiembrie 2014	februarie — mai 2013
12.	Școala internat specială pentru copii cu deficiențe locomotorii, or. Ialoveni	mai — septembrie 2012	mai 2012 — noiembrie 2014	februarie — mai 2013
13.	Școala de tip internat (gimnaziul) pentru copii orfani și rămași fără îngrijirea părinților, or.Orhei	mai — septembrie 2012	mai 2012 — noiembrie 2014	februarie — mai 2013
14.	Casa-internat pentru copii cu deficiențe mintale (băieți) or. Orhei	mai — septembrie 2012	mai 2012 — noiembrie 2014	februarie — mai 2013
15.	Școala internat sanatorială, s. Ivancea	mai — septembrie 2012	mai 2012 — noiembrie 2014	februarie — mai 2013
16.	Școală internat (gimnaziu) de tip sanatorial, or. Drochia	iunie — octombrie 2012	iunie 2012 — noiembrie 2014	septembrie — decembrie 2013
17.	Școala internat sanatorială, s.Cinișeuți, r-l Rezina	iunie — octombrie 2012	iunie 2012 — noiembrie 2014	septembrie — decembrie 2013
18.	Școala de tip internat (gimnaziul) pentru copii orfani și rămași fără îngrijirea părinților, s. Cărpineni, r-l Hîncești	iunie — octombrie 2012	iunie 2012 — noiembrie 2014	septembrie — decembrie 2013
19.	Casa internat pentru Copii cu deficiențe mintale (fete), or. Hîncești	iunie — octombrie 2012	iunie 2012 — noiembrie 2014	septembrie — decembrie 2013
20.	Școala internat pentru copii cu deficiențe locomotorii, or. Hîncești	iunie — octombrie 2012	iunie 2012 — noiembrie 2014	septembrie — decembrie 2013
21.	Școalainternat-auxiliară, s. Sărata Galbenă, r-l Hîncești	iunie — octombrie 2012	iunie 2012 — noiembrie 2014	septembrie — decembrie 2013
22.	Școala de tip internat (gimnaziul) pentru copiii orfani și rămași fără îngrijirea părinților, or. Strășeni	iunie — octombrie 2012	iunie 2012 — noiembrie 2014	septembrie — decembrie 2013
23.	Școala internat-auxiliară, or. Strășeni	iunie — octombrie 2012	iunie 2012 — noiembrie 2014	septembrie — decembrie 2013
24.	Școala internat-auxiliară pentru copiii orbi și slab văzători, mun. Bălți	iunie — octombrie 2012	iunie 2012 — noiembrie 2014	februarie — mai 2014
25.	Școala internat-auxiliară, mun. Bălți	iunie — octombrie 2012	iunie 2012 — noiembrie 2014	februarie — mai 2014
26.	Casa pentru copii surzi, m. Bălți	iunie — octombrie 2012	iunie 2012 — noiembrie 2014	februarie — mai 2014
27.	Școala de tip internat (gimnaziul) pentru copii orfani și rămași fără îngrijirea părinților, m. Bălți	septembrie — decembrie 2012	septembrie 2012 — noiembrie 2014	februarie — mai 2014

Nr. d/o	Instituția rezidențială	Termene de realizare a acțiunilor		
		Examinarea cavității orale și stabilirea necesităților de asistență stomatologică	Implementarea măsurilor preventive colective și individualizate	Tratamentul minim-invaziv al afecțiunilor dentare și sanarea cavității orale
28.	Școala auxiliară, s. Răzălăi, r-l Sîngerei	septembrie -decembrie 2012	septembrie 2012 — noiembrie 2014	februarie — mai 2014
29.	Școala internat-auxiliară, s. Costești, r-l Rîșcani	septembrie — decembrie 2012	septembrie 2012 — noiembrie 2014	februarie — mai 2014
30.	Școala internat-auxiliară, s. Crihana Veche, r-l Cahul	septembrie — decembrie 2012	septembrie 2012 — noiembrie 2014	februarie — mai 2014
31.	Școala internat specială pentru copiii surzi și hipoacuzici, or. Cahul	septembrie — decembrie 2012	septembrie 2012 — noiembrie 2014	februarie — mai 2014
32.	Școala internat-auxiliară, s. Țarigrad, r-l Drochia	septembrie — decembrie 2012	septembrie 2012 — noiembrie 2014	februarie — mai 2014
33.	Școala internat-auxiliară, s. Tocuz, r-l Căușeni	septembrie — decembrie 2012	septembrie 2012 — noiembrie 2014	februarie — mai 2014
34.	Școala internat-auxiliară, or. Rezina	septembrie — decembrie 2012	septembrie 2012 — noiembrie 2014	mai — noiembrie 2014
35.	Școala internat-auxiliară, or. Nisporeni	septembrie — decembrie 2012	septembrie 2012 — noiembrie 2014	mai — noiembrie 2014
36.	Școala de tip internat (gimnaziul) pentru copiii orfani și rămași fără îngrijirea părinților, or. Leova	septembrie — decembrie 2012	septembrie 2012 — noiembrie 2014	mai — noiembrie 2014
37.	Școala internat-auxiliară, Telenești	septembrie — decembrie 2012	septembrie 2012 — noiembrie 2014	mai — noiembrie 2014
38.	Școala specială pentru copiii hipoacuzici, s. Hirbovăț, r-l Călărași	septembrie — decembrie 2012	septembrie 2012 — noiembrie 2014	mai — noiembrie 2014
39.	Școala internat-auxiliară, s. Grinăuți Moldova, r-l Ocnița	septembrie — decembrie 2012	septembrie 2012 — noiembrie 2014	mai — noiembrie 2014
40.	Școala internat-auxiliară, s. Popeasca, r-l Ștefan Vodă	septembrie — decembrie 2012	septembrie 2012 — noiembrie 2014	mai — noiembrie 2014
41.	Școala de tip internat (gimnaziul) pentru copiii orfani și rămași fără îngrijirea părinților, or. Ceadăr-Lunga,UTA Găgăuzia	septembrie — decembrie 2012	septembrie 2012 — noiembrie 2014	mai — noiembrie 2014
42.	Școala internat-auxiliară s. Congaz, U.T.A.Găgăuzia	septembrie — decembrie 2012	septembrie 2012 — noiembrie 2014	mai — noiembrie 2014
43.	Școala internat-auxiliară, s. Coten, Taraclia	septembrie — decembrie 2012	septembrie 2012 — noiembrie 2014	mai — noiembrie 2014
44.	Școala internat -auxiliară, s. Bulboaca, r-l Anenii Noi	septembrie — decembrie 2012	septembrie 2012 — noiembrie 2014	mai — noiembrie 2014
45.	Școala de tip internat (gimnaziul) pentru copii orfani și rămași fără îngrijirea părinților, s. Văscăuți	septembrie — decembrie 2012	septembrie 2012 — noiembrie 2014	mai — noiembrie 2014
46.	Școala de tip internat (gimnaziul) pentru copii orfani și rămași fără îngrijirea părinților, or. Fălești	septembrie — decembrie 2012	septembrie 2012 — noiembrie 2014	mai — noiembrie 2014